

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS B321
Експлозивни за цивилну употребу

Овај програм рада је донет на седници Комисије која је одржана 27.марта. 2013.године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној одржаној дописним путем у периоду од 7. фебруара до 13. фебруара 2014. године.

1 УВОД

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије за стандарде), које су основна техничка радна тела. По потреби, ради извршавања појединих задатака из својих делокруга, комисије за стандарде могу образовати радне групе, као и друга стална и повремена радна тела.

На основу члана 78 и 79 Статута Института и тачке 4 Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде, KS B321 припрема стандарде из области експлозива за цивилну употребу.

Комисија за стандарде KS B321, Експлозивни за цивилну употребу, образована је решењем о измени и допуни решења директора Института бр. 2973/3-28-01/2012 од 22. новембра. 2012. године, где је у решењу о образовању Комисије за стандарде број 2/4-01-5/2 од 20. априла. 2005. године дошло до промене ознака и назива Комисије за стандарде и сродне документе KS BX007, *Експлозивни и средства за паљење и минирање*, у ознаку и назив Комисије KS B321, *Експлозивни за цивилну употребу*, на основу предлога одлуке за образовање Комисије за стандарде коју је донео Стручни савет за опште области стандардизације бр.1865/48-20-02/2012, од 19. јула. 2012. године. У складу са тачком 1 Решења о образовању Комисије за стандарде, област рада Комисије је: стандардизација у области експлозива за цивилну употребу. Комисија прати рад техничког комитета CEN/TC 321, *Експлозивни за цивилну употребу*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

2 ПОСЛОВНО ОКРУЖЕЊЕ

2.1 Опис пословног окружења

У контексту намера да се Република Србија што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног законодавства са европским, који се врши путем преузимања директива Новог приступа ЕУ.

У оквиру директива Новог приступа ЕУ 93/15/ЕЕС, *Директива о експлозивима за цивилну употребу (CIVEX)*, свих 58 хармонизованих европских стандарда усвојено је као српски стандарди. Тиме је испуњен услов за текуће активности везане за национални законодавни систем.

Задатак Комисије за стандарде Института јесте да врши усаглашавање српских стандарда са европским стандардима, и то усвајањем европских стандарда као националних, а посебно европских стандарда који су у директној вези са имплементацијом директиве Новог приступа. Осим тога, приликом преузимања европских стандарда као српских, морају се повући сви национални стандарди за исте предмете стандардизације који су у супротности са њима.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. релевантни органи државне и локалне управе;
2. универзитети;
3. произвођачи експлозива;
4. произвођачи сировина;
5. лабораторије за испитивање експлозива;
6. корисници.

Сва европска индустријска удружења везана за послове у области експлозива за цивилну употребу подржавају рад техничких комитета CEN/TC 321, *Експлозиви за цивилну употребу*, Европског комитета за стандардизацију (CEN). То су Европско удружење произвођача експлозива (FEEM), Европско удружење произвођача муниције (AFEMS) и Европска асоцијација за проучавање безбедносних проблема и употребе горива (EASSP).

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Србије, за 2011. годину, за индустријску производњу по производима, за експлозиве је производња 3 268 t. Производња оружја и муниције је 2 430 t.

Мора се истаћи да се статистички подаци за горива за цивилне сврхе изузетно тешко добијају јер су произвођачи горива за спортску муницију углавном и произвођачи горива за војне сврхе.

На европском тржишту, у области хемијске технологије, експлозиви за цивилну употребу нису присутни у значајној мери. Укупна вредност је на нивоу од једне милијарда евра^{*)} унутар ЕУ. Производња експлозива у ЕУ је 700 000 t/year^{**)} и детонатора 70 000 000^{**)}.

^{*)}Извор: Market, environment and objectives of CEN/TC 321— Explosives for civil uses.

^{**)} Извор: Federation of European Explosives manufacturers (FEEM).

2.3 Захтеви тржишта

Експлозиви за цивилну употребу се највише користи у рударству, каменоломима, рудницима метала и нискоградњи. Основна намена је минарање у рудницима и каменоломима. Пошто подземна рударска експлоатација опада у последње време, коришћење експлозива у великој мери сада зависи од грађевинарства и грађевинске индустрије.

Главни тржишни трендови могу се јасно утврдити на основу великих произвођача и потрошача експлозива унутар Европске уније. Забележен је пад употребе експлозива на бази нитроглицерина и повећање ANFO експлозива. Иако је укупна производња експлозива у ЕУ остала приближно иста, велика је промена у односу на трошкове производње јер су експлозиви без нитроглицерина много јефтинији и једноставнији за производњу. При томе, око 22 % укупног удела производње је тржиште Немачке^{*)}.

^{*)}Извор: Market, environment and objectives of CEN/TC 321— Explosives for civil uses.

2.4 Аспекти животне средине

У циљу заштите животне средине, законом су регулисани услови и критеријуми производње, трговине, увоза, извоза, транспорта, депоновања, употребе и уништавања експлозива.

Услове за заштиту животне средине најтежи је остварити у условима подземне експлоатације угља, где запаљива атмосфера гаса и прашине може бити опасност. Ако је експлозив декларисан за употребу у рудницима угља или у условима у којима могу постојати запаљиви гасови или запаљива прашина, способност експлозива да запали руднички гас или угљену прашину мора се оцењивати помоћу лабораторијских испитивања, симулирајући практичне услове мињања у руднику. Из тог разлога је у стандарду SRPS EN 13631-1:2007, идентичан са EN 13631-1:2005 (хармонизован стандард у оквиру директиве ЕУ 93/15/ЕЕС), наведено да националне власти могу користити резултате тих испитивања ради класификације експлозива у категорије на такав начин да ће њихово коришћење у различитим радним условима рудника угља бити дозвољено или забрањено.

У току је израда нацрта Закона о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима у који ће бити пренети начела и основни захтеви директиве ЕУ 93/15/ЕЕС.

3 ОЧЕКИВАНЕ КОРИСТИ ОД РАДА КОМИСИЈЕ KS B321

Очекивани користи од рада Комисије су:

- Усаглашавање националних стандарда са европским и међународним стандардима;
- Подршка националном законодавству;
- Олакшавање веза између произвођача, потрошача и органа надлежних за контролисање и испитивање.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају европске стандарде очекује се да се изврши рационализација средстава и материјала који се користе у овој области и да се истовремено испуне битни захтеви у погледу безбедности и сигурности производа, а да тако израђени производи постигну конкурентност у погледу квалитета и компатибилности на европском тржишту. Притоме, сматра се да усаглашавање српских стандарда са европским стандардима неће утицати на укупну размену експлозива, али би могло олакшати међусобну трговину са средствима и системима за иницијацију.

Применом српских стандарда из ове области, такође, очекује се да ће се унапредити ниво квалитета производа и услуга домаћих произвођача, што ће им обезбедити проходност на европском тржишту на којем до сада нису имали запаженију присутност. Ово се, такође, односи и на земље региона, у којима су и до сада били заступљени, а у којима се очекује усвајање директиве Новог приступа.

Такође, примена ових стандарда обезбедиће здраву конкуренцију домаћих и страних фирми и на домаћем тржишту, што ће заједно довести до уравнотежења цена и до односа цена – квалитет у корист купаца као крајњих корисника.

4 УЧЕШЋЕ У РАДУ КОМИСИЈЕ

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљеност свих заинтересованих страна. Могуће

је и учешће у статусу посматрача под одређеним условима који су утврђени Интерним правилима стандардизације — Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе.

У раду Комисије KS B321 укључени су представници произвођача експлозива, института, лабораторије за испитивање експлозива, факултета, ресорног министарства и релевантног законодавног органа. Обзиром да један број изворних српских стандарда Комисије KS B321, је из области оружја и муниције за цивилну употребу укључени су експерти и из ове области.

5 ЦИЉЕВИ И СТРАТЕГИЈЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА КОМИСИЈЕ ЗА СТАНДАРДЕ KS B321

5.1 Дефинисани циљеви KS B321 су:

1. Усвајање приоритетних стандарда из области експлозива на начин предвиђен Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената;
2. Усаглашавање националних стандарда са европским њиховим преиспитивањем и доношењем одлуке о повлачењу оних стандарда који су у супротности са европским;
3. Заступање српских националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.

5.2 Стратегије за остваривање циљева KS B321

Остваривање циљева комисије KS B321 заснива се на дефинисању приоритета рада Комисије, а то су преузимање и усвајање европских стандарда и праћење рада комитета CEN/TC 321 – *Експлозиви за цивилну употребу*, Европског комитета за стандардизацију (CEN). Када не постоје европски стандарди и сродни документи из области рада Комисије за стандарде, ова комисија може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

У процесу имплементације стандарда неопходна је сарадња и координација са активностима Министарства за привреду, као и сарадња у области преиспитивања и повлачења постојећих и доношења нових правилника који уређују ову област.

Овај програм рада је отворен и може да се допуњује и ревидира према потребама рада Комисије.

6 ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ИСПУЊЕЊЕ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОГРАМА РАДА

- Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада Комисије за стандарде и Института;
- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу;

- Недовољно учешће стручњака у доношењу српских стандарда;
- Нередовно долажење чланова Комисије на седнице, те може доћи до одступања од плана доношења стандарда;
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављању примедба у вези са предлогом нацрта српских стандарда који се стављају на јавну расправу.

7 ПЛАН АКТИВНОСТИ

Активности комисије KS B321 у наредних 5 (пет) година треба ускладити према годишњим плановима рада и према следећем:

- Покренути ревизију стандарда (одредити датуме преиспитивања) за 2013. годину и, ако је потребно, почети ревизију када се промени технологија или извршити потребне модификације;
- Покренути усвајање стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна за 2014. и, ако је потребно, почети ревизију и одобрење процеса када се технологија промени или извршити потребне модификације;
- Наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна за 2015. и, ако је потребно, почети ревизију и одобрење процеса када се технологија промени или извршити потребне модификације;
- Наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и преиспитивање стандарда за 2016, и ако је потребно, почети ревизију и одобрење процеса када се технологија промени или извршити потребне модификације;
- Наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и преиспитивање стандарда за 2017, и ако је потребно, почети ревизију и одобрење процеса када се технологија промени или извршити потребне модификације.

8 КОРИСНИ ЛИНКОВИ ЗА СВЕ НАВЕДЕНЕ АКТИВНОСТИ

Ради доброг и корисног информисања постојећих или будућих чланова Комисије корисни линкови су:

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=12

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/harmonised-standards/explosives-civil-uses/index_en.htm

http://www.iss.rs/standard/index.php?directive_id=97

http://feem.info/?page_id=289

<http://www.afems.org/>

<http://www.uia.be/s/or/en/1100058182>